

INSPEKCJA WETERYNARYJNA

I N S T R U K C J A GŁÓWNEGO LEKARZA WETERYNARII

Nr GIWz.401.BSE.60/2011

z dnia 30 listopada 2011 r.

**w sprawie postępowania
przy zgłaszaniu i zwalczaniu gąbczastej encefalopatii
bydła (BSE)**

Listopad 2011

Spis treści

I. Wstęp.....	3
II. Używane skróty.....	3
III. Cel instrukcji	4
IV. Akty prawne	4
V. Typy podejrzeń bse i objawy choroby	5
VI. Postępowanie	6
1. Podejrzenie przyżyciowe bse u zwierzęcia w gospodarstwie	6
2. Monitoring BSE u bydła poddawanego ubojowi w celu spożycia przez ludzi. 15	
3. Monitoring BSE u bydła innego niż poddawane ubojowi w celu spożycia przez ludzi.	21
VII. Sprawozdawczość	24
VIII. Postanowienia ogólne i końcowe.	24
IX. Wykaz załączników	26

I. WSTĘP

Niniejsza instrukcja została wydana na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278).

Niniejsza instrukcja została opracowana zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Stosowanie tej instrukcji, jako aktu prawa wewnętrznego, nie może prowadzić do naruszenia wspomnianych przepisów. Na przepisy niniejszej instrukcji nie można powoływać się przy rozstrzyganiu o prawach i obowiązkach podmiotów nadzorowanych, gdyż nie jest ona dla nich wiążąca.

II. UŻYWANE SKRÓTY

BSE – gąbczasta encefalopatia bydła

PLW1 – powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla gospodarstwa pochodzenia zwierzęcia kwalifikującego się do badania w kierunku BSE.

PLW2 – powiatowy lekarz weterynarii nadzorujący zakład utylizacyjny lub zakład pośredni,

ZHW – zakład higieny weterynaryjnej

ZU – zakład utylizacyjny

ZP – zakład pośredni, tj. zakład prowadzący działalność, o której mowa w art. 24 ust. 1 lit. h lub j rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego)

KLR – krajowe laboratorium referencyjne właściwe dla badań w kierunku BSE, zlokalizowane w Laboratorium Zakładu Anatomii Patologicznej oraz w Laboratorium Zakładu Wirusologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach

EFSA- Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (ang. *European Food Safety Authority*)

SIRZ- System Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt

III. CEL INSTRUKCJI

Instrukcja została opracowana dla potrzeb określenia i ujednolicenia zasad postępowania Inspekcji Weterynaryjnej przy monitorowaniu, zgłaszaniu i zwalczaniu BSE.

W instrukcji określono szczegółowo procedury postępowania przy różnych typach podejrzeń wystąpienia BSE.

Ilekoć w niniejszej instrukcji mowa jest o PLW, termin ten oznacza również urzędowego lekarza weterynarii zatrudnionego w powiatowym inspektoracie weterynarii.

IV. AKTY PRAWNE

Dla potrzeb wydawanych decyzji administracyjnych należy stosować następujące przepisy:

- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiającego zasady zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii, (Dz. U. L 147 z 31.5.2001, str.1, z późn. zm.),
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. U. L 300 z 14.11.2009, str. 1),
- rozporządzenia (WE) Nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. L 139 z 30.4.2004, str. 55; Polskie wydanie specjalne: Rozdział 3 Tom 45, str. 14, z późn. zm.),
- rozporządzenia (WE) Nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. U. L 139 z 30.4.2004, str. 206; Polskie wydanie specjalne: Rozdział 3 Tom 45, str. 75, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.) wraz z wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi,
- rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz.U. Nr 282 poz.2813, z późn. zm.),

- ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej,
- ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 204 poz. 1281, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2000r. Nr 98 poz.1071 z późn. zm.).

V. TYPY PODEJRZEŃ BSE I OBJAWY CHOROBY

Podejrzenie przyżyciowe – zaobserwowano u zwierzęcia objawy kliniczne, których forma i nasilenie wskazują na możliwość wystąpienia BSE. Istotne znaczenie ma uzyskanie informacji o wystąpieniu objawów klinicznych u sztuki, która następnie padła. Przy podejrzeniu przyżyciowym zwierzę podlega obserwacji, a następnie badaniu w kierunku BSE niezależnie od wieku, w przypadku, gdy nie zostało wykluczone podejrzenie BSE i zwierzę padło lub zostało zabite.

Podejrzenie *ex examinatio* – uzyskanie w ramach badania szybkim testem dodatniego wyniku badania w kierunku BSE u sztuki, którą skierowano do uboju jako klinicznie zdrową lub u sztuki padłej z przyczyn nienasuwających podejrzenia o BSE.

Objawy kliniczne BSE

Mogą przebiegać z różnym nasileniem oraz na poszczególnych etapach klinicznego rozwoju choroby i mieć charakter:

- zaburzeń neurologicznych lub behawioralnych – zmiany czucia i zmiany w zachowaniu, takie jak: lękliwość, nadpobudliwość, agresywność, nadmierna wrażliwość na bodźce słuchowe i dotyk, drżenia mięśni uszu, głowy, zgrzytanie zębami, nadmierne oblizywanie nozdrzy i tułowia;
- zaburzeń ruchowych – nienaturalna postawa i zaburzenia ruchowe – niskie opuszczanie głowy, napieranie na przeszkody, zaleganie, brak koordynacji ruchowej – zwłaszcza kończyn tylnych – manifestujący się szczególnie przy przyspieszonym ruchu, chwiejny chód, potykanie się;
- objawów ogólnych – spadek mleczności, utrata masy ciała, postępujące wyniszczenie pomimo zachowanego apetytu.

UWAGA 1:

Podejrzenie BSE dotyczy bydła bez względu na wiek oraz ewentualną przyczynę śmierci (padłe, zabite), jeżeli zwierzę przyżyciowo wykazywało objawy nasuwające podejrzenie tej choroby.

UWAGA 2:

W przypadku wysokiego odsetka zwierząt w stadzie wykazujących zaburzenia produkcyjności, czego przyczyną wydają się być problemy tła metabolicznego lub związane z dobrostanem, decydujące znaczenie dla podejrzenia BSE ma wystąpienie zaburzeń neurologicznych, behawioralnych lub ruchowych.

UWAGA 3:

W każdej z trzech sytuacji opisanych w rozdziale VI należy pobrać próbkę w przypadku, gdy sztuka kwalifikuje się do badania w kierunku BSE niezależnie od stanu materiału do badań lub innych wątpliwości urzędowego lekarza weterynarii. Jeśli stwierdzono nieprawidłowości dotyczące identyfikacji zwierzęcia, urzędowy lekarz weterynarii powinien niezwłocznie poinformować o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii, który rozpoczyna postępowanie wyjaśniające.

VI. POSTĘPOWANIE

Szczegółowe graficzne odzwierciedlenie procedur postępowania przy różnych typach podejrzeń BSE zawierają:

- **Załącznik Nr 1** – Schemat postępowania przy podejrzeniu przyżyciowym
- **Załącznik Nr 2** – Schemat postępowania w rzeźni
- **Załącznik Nr 3** – Schemat postępowania w przypadku bydła padłego.

1. PODEJRZENIE PRZYŻYCIOWE BSE U ZWIERZĘCIA W GOSPODARSTWIE

Procedurę postępowania ilustruje **Załącznik Nr 1** – Schemat postępowania przy podejrzeniu przyżyciowym.

1.1. Postępowanie pracownika powiatowego inspektoratu weterynarii

Bez względu na sposób uzyskania zgłoszenia (pocztą, pocztą elektroniczną, telefonicznie, osobiście) oraz jego formę (ustną, pisemną) postępowanie pracownika powiatowego inspektoratu weterynarii przy przyjęciu zgłoszenia powinno przebiegać zgodnie z następującym schematem:

- 1) odnotowanie zgłoszenia w książce zgłoszeń chorób zakaźnych zwierząt,

- 2) poinformowanie osoby zgłaszającej o obowiązkach na niej ciążyących, wynikających z ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, a w szczególności o:
  - a) obowiązku pozostawienia zwierząt w miejscu ich przebywania i niewprowadzania tam innych zwierząt,
  - b) wstrzymaniu się od wywożenia, wynoszenia i zbywania produktów, pasz, nawozów znajdujących się w gospodarstwie,
- 3) bezzwłoczne powiadomienie powiatowego lekarza weterynarii (PLW1) o przyjętym zgłoszeniu.

W przypadku zgłoszenia dokonanego przez lekarza weterynarii wolnej praktyki należy ponadto:

1. poinformować go o ciążyących na nim dodatkowych obowiązkach¹, tj.:
  - konieczności poinformowania przez niego posiadacza o obowiązkach określonych w pkt 2,
  - nadzorowania wykonania powyższych obowiązków do czasu przybycia powiatowego lekarza weterynarii.

1.2. Czynności powiatowego lekarza weterynarii.

Powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu zgłoszenia o podejrzeniu BSE, podejmuje niezwłocznie czynności, mające na celu wykrycie albo wykluczenie choroby, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

1.3. Wystąpienie objawów klinicznych u żywego zwierzęcia w gospodarstwie.

Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza następujące czynności:

- 1) wizytuje gospodarstwo oraz przeprowadza badanie kliniczne zwierzęcia podejrzanego o BSE, ze szczególnym zwróceniem uwagi na przeprowadzenie szczegółowego wywiadu oraz badania neurologicznego
- 2) przeprowadza szczegółowe dochodzenie epizootyczne (zgodnie z protokołem dochodzenia epizootycznego i badań zwierząt²).

1.4. Na podstawie przeprowadzonych wyżej czynności powiatowy lekarz weterynarii:

---

¹ Art. 42 ust.3 ustawy z dnia 11 marca 2004r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt

² Wzór określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17 poz. 107)

- 1.4.1. wyklucza podejrzenie choroby – koniec procedury
lub
- 1.4.2. potwierdza zasadność podejrzenia BSE i podejmuje dalsze czynności, które obejmują:

- 1) nakazanie posiadaczowi zwierzęcia sporządzenia i aktualizacji spisu wszystkich zwierząt przebywających w gospodarstwie,
- 2) ustalenie pochodzenia oraz historii zwierzęcia podejrzanego o chorobę, w oparciu o informacje i dokumentację prowadzoną przez właściciela zwierzęcia oraz bazę danych SIRZ.

Ustalenia, o których mowa powyżej muszą obejmować co najmniej:

- weryfikację spisu zwierząt sporządzonego przez posiadacza, na podstawie kontroli przeprowadzonej w gospodarstwie,
  - historię przemieszczeń podejrzanego zwierzęcia od czasu jego urodzenia – wskazanie gospodarstw, w których ono przebywało,
  - historię wszystkich sztuk bydła, przebywających w gospodarstwie urodzenia podejrzanego zwierzęcia w okresie 12 miesięcy przed i 12 miesięcy po jego urodzeniu,
  - historię wszystkich sztuk bydła, które w dowolnym czasie w ciągu pierwszego roku ich życia przebywały w tym samym gospodarstwie (-twach), co zwierzę podejrzanego w ciągu pierwszego roku jego życia, oraz takich, które mogły spożywać tę samą paszę co zwierzę podejrzanego, np. preparaty mlekozastępcze, pasze z dodatkiem tłuszczów pochodzenia zwierzęcego.
- 3) wydanie decyzji administracyjnej z rygiorem natychmiastowej wykonalności, obejmującej nakazy i zakazy wynikające z przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym zawierającej co najmniej:
- nakaz 14-dniowego odosobnienia i obserwacji zwierzęcia podejrzanego;
  - nakaz niezwłocznego powiadomienia powiatowego lekarza weterynarii o padnięciu obserwowanego zwierzęcia oraz o upadkach innych sztuk bydła w gospodarstwie w trakcie trwania obserwacji zwierzęcia podejrzanego;
  - zakaz wprowadzania i wyprowadzania bydła oraz zwłok bydła do i z gospodarstwa w trakcie trwania obserwacji bez zgody powiatowego lekarza weterynarii;
  - zakaz wyprowadzania z gospodarstwa pasz dla zwierząt w trakcie trwania obserwacji.

- 4) zablokowanie oraz niezwłoczne poinformowanie Powiatowego Biura Agencji Restrukturyzacji Modernizacji Rolnictwa o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej oraz zablokowaniu przemieszczeń zwierząt dla tego gospodarstwa w bazie danych SIRZ.
- 5) niezwłoczne powiadomienie wojewódzkiego lekarza weterynarii oraz sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii o podejrzeniu BSE oraz podjętych w związku z tym czynnościach³.

UWAGA 1:

Badanie kliniczne zwierzęcia podejrzanego o BSE powinno być przeprowadzone minimum dwukrotnie - w 1 i 14 dniu obserwacji. W trakcie obserwacji można kontynuować leczenie podjęte przed podejrzeniem BSE, o ile podejrzenie wścieklizny zostanie definitywnie wykluczone.

1.5. Czynności wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Wojewódzki lekarz weterynarii po otrzymaniu od powiatowego lekarza weterynarii informacji o podejrzeniu BSE, powiadamia niezwłocznie, w tym w formie elektronicznej, o podejrzeniu BSE oraz podjętych czynnościach, Głównego Lekarza Weterynarii⁴.

1.6. Postępowanie powiatowego lekarza weterynarii w zależności od wyniku obserwacji:

1.6.1. Jeżeli stan zdrowia obserwowanego zwierzęcia uległ poprawie, a objawy nasuwające podejrzenie BSE ustąpiły, powiatowy lekarz weterynarii:

- 1) w drodze decyzji administracyjnej uchyla nakazy i zakazy nałożone decyzją wydaną w związku z podejrzeniem choroby,
- 2) powiadamia o tym fakcie wojewódzkiego lekarza weterynarii i sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii oraz
- 6) odblokowuje stado w bazie danych SIRZ oraz niezwłocznie informuje Powiatowe Biuro Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o

---

³ Zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 lutego 2006 r. w sprawie wykazu chorób zakaźnych zwierząt podlegających notyfikacji w Unii Europejskiej oraz zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o tych chorobach (Dz. U. Nr 24 poz. 182)

⁴ Zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 lutego 2006 r. w sprawie wykazu chorób zakaźnych zwierząt podlegających notyfikacji w Unii Europejskiej oraz zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o tych chorobach

uchyleniu podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej oraz odblokowaniu przemieszczeń zwierząt dla tego stada w bazie danych SIRZ

- 3) koniec procedury.

Wojewódzki lekarz weterynarii po otrzymaniu od powiatowego lekarza weterynarii informacji o uchyleniu podejrzenia BSE, powiadamia niezwłocznie o tym fakcie, w tym w formie elektronicznej, Głównego Lekarza Weterynarii.

1.6.2. Jeżeli w czasie trwania obserwacji zwierzę padło:

- 1) dalsze postępowanie w tym zakresie szczegółowo opisano w części 3: MONITORING BYDŁA INNEGO NIŻ PODDAWANE UBOJOWI W CELU SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI;
- 2) w przypadku potwierdzenia BSE, powiatowy lekarz weterynarii po dokonaniu szacowania zwierzęcia, wydaje decyzję administracyjną o przyznaniu odszkodowania za padłe zwierzę. Natomiast w przypadku, gdy występują przesłanki stanowiące podstawę do odmowy odszkodowania, powiatowy lekarz weterynarii wydaje decyzję administracyjną o odmowie odszkodowania.

1.6.3. Jeżeli stan zdrowia zwierzęcia w ciągu 14 dni nie zmienił się lub uległ pogorszeniu, dokonywana jest czynność oszacowania zwierzęcia⁵, a następnie powiatowy lekarz weterynarii wydaje decyzję administracyjną:

- 1) nakazującą zabicie zwierzęcia podejrzanego o BSE,
- 2) o przyznaniu odszkodowania za zabite zwierzę. Natomiast w przypadku, gdy występują przesłanki stanowiące podstawę do odmowy odszkodowania, powiatowy lekarz weterynarii wydaje decyzję administracyjną o odmowie odszkodowania.

UWAGA 2:

Zabicie zwierzęcia i pobranie próbek do badań laboratoryjnych w kierunku BSE powinno zostać przeprowadzone w zakładzie utylizacyjnym, lub w zakładzie pośrednim zatwierdzonym do odbioru i unieszkodliwiania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego kategorii I⁶, PLW1 niezwłocznie informuje PLW2 o transporcie takiego zwierzęcia. PLW2 nadzoruje zabicie i pobranie próbek do badania w kierunku BSE.

---

⁵ Zgodnie z przepisami: art. 49 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania

⁶ Lista zakładów sektora utylizacyjnego jest zamieszczona na stronie www.wetgiw.gov.pl w zakładce „Farmacja, utylizacja, pasze”.

PLW2 oprócz pobrania próbek do badania w kierunku BSE, powinien również przeprowadzić sekcję zwłok zabitego zwierzęcia, w celu ewentualnego potwierdzenia lub wykluczenia podejrzenia innych chorób zakaźnych zwierząt.

UWAGA 3

Zabicie zwierzęcia podejrzanego o BSE może być dokonane w gospodarstwie lub w innym miejscu wskazanym przez powiatowego lekarza weterynarii, w przypadku braku możliwości transportu zwierzęcia lub w celu zachowania zasad dobrostanu. Jednak pobranie próbek do badań laboratoryjnych w kierunku BSE powinno być przeprowadzone wyłącznie w zakładzie utylizacyjnym lub w zakładzie pośrednim zatwierdzonym do odbioru i unieszkodliwiania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego kategorii I. W przypadku zabicia zwierzęcia podejrzanego w gospodarstwie lub innym miejscu wskazanym przez powiatowego lekarza weterynarii, zwłoki powinny zostać zabezpieczone do czasu odbioru przez zakład utylizacyjny lub pośredni. W takiej sytuacji PLW1 powiadamia PLW2 oraz wypełnia skierowanie zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 6. Zwłoki powinny zostać jak najszybciej zabrane przez ZU lub ZP.

UWAGA 4:

Na etapie podejrzenia BSE, przy braku wykluczenia innych chorób zakaźnych, toksemii lub chorób tła metabolicznego zasadnym jest, aby mleko od podejrzanego sztuki było zdajane osobno i niszczone w sposób wskazany przez powiatowego lekarza weterynarii.

Za mleko zniszczone z nakazu powiatowego lekarza weterynarii właścicielowi przysługuje odszkodowanie zgodnie z art. 49 ust. 6 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

UWAGA 5:

Występujące objawy chorobowe mogą mieć tło metaboliczne lub zakaźne. O pobraniu dodatkowych próbek w celu wykonania innych niż na BSE badań decyduje powiatowy lekarz weterynarii stosownie do okoliczności. Jednakże czynności powiatowego lekarza weterynarii powinny mieć na celu wykluczenie pozostałych chorób podlegających obowiązkowi zwalczania, zwłaszcza w przypadku uchylenia podejrzenia BSE.

PLW1 nadzoruje wysyłanie zwierzęcia do zakładu utylizacyjnego lub pośredniego i powiadamia o tym fakcie PLW2, w tym w drogą telefoniczną.

*Powiadomienie należy wysłać faksem. Wzór powiadomienia stanowi **Załącznik Nr 4** – Pismo przewodnie – powiadomienie o transporcie żywego zwierzęcia podejrzanego o BSE.*

PLW1 nadzoruje załadunek oraz przekazuje przewoźnikowi pismo przewodnie – **Załącznik Nr 4.**

PLW2 nadzoruje zabicie zwierzęcia, pobranie i przesłanie próbek do badań w kierunku BSE.

W piśmie przewodnim do wysłanej próbki – którego wzór został określony w **Załączniku Nr 5**, należy wyraźnie zaznaczyć, że otrzymującym wynik badania jest powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla gospodarstwa pochodzenia zwierzęcia (PLW1).

UWAGA 6:

W przypadku przyżyciowego podejrzenia BSE i zastosowaniu postępowania określonego w pkt 1.6.3. – próbkę do badania można wysłać do ZHW wykonującego badanie w kierunku BSE⁷.

Jednak ze względów praktycznych wskazanym jest, aby laboratorium to dysponowało także możliwością wykonania badań metodami odwoławczymi. W takiej sytuacji miejscem przesłania próbki może być KLR. Takie rozwiązanie pozwala na zaoszczędzenie czasu potrzebnego na przesłanie próbki do badań potwierdzających w przypadku wyniku dodatniego lub wątpliwego.

UWAGA 7:

Po pobraniu próbek do badań w kierunku BSE w zakładzie utylizacyjnym lub pośrednim, należy również przesłać próbki do ZHW w celu wykluczenia wścieklizny.

W zależności od wyniku badania w kierunku BSE, powiatowy lekarz weterynarii:

1.6.4. w przypadku uzyskania **ujemnego** wyniku badania w kierunku BSE uchyla podejrzenie wystąpienia BSE, a w szczególności:

- 1) w drodze decyzji administracyjnej uchyla nakazy i zakazy nałożone w związku z podejrzeniem choroby,
- 2) powiadamia o tym fakcie sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii, który powiadamia Głównego Lekarza Weterynarii,
- 3) odblokowuje stado oraz niezwłocznie informuje Powiatowe Biuro Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o uchyleniu podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej oraz odblokowaniu przemieszczeń zwierząt dla tego stada w bazie danych SIRZ.

---

⁷ Metoda badania podejrzanych przypadków została opisana w załączniku X rozdziale C pkt 3.1. lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 999/2001

- 1.6.5. w przypadku uzyskania **dodatniego** wyniku badania w kierunku BSE w ZHW, próbka podlega badaniom potwierdzającym w KLR.
- 1.6.6. W zależności od wyników badań **potwierdzających** powiatowy lekarz weterynarii:
- 1.6.6.1. w przypadku uzyskania **ujemnego** wyniku badania w kierunku BSE, postępuje jak w pkt. 1.6.4. – koniec procedury.
- 1.6.6.2. w przypadku uzyskania **dodatniego** wyniku badania w kierunku BSE w KLR (wynik ostateczny), podejmuje następujące czynności.
- 1) ustala zwierzęta należące do kohorty oraz dokonuje ich oszacowania,
  - 2) w drodze decyzji administracyjnej nakazuje zabicie wszystkich zwierząt należących do kohorty, oraz zarządza pobranie próbek w kierunku BSE od zabitych zwierząt,
  - 3) w przypadku stwierdzenia BSE u krowy – zarządza odszukanie oraz nakazuje zabicie i zniszczenie jej potomstwa urodzonego w okresie **dwóch lat** przed wystąpieniem klinicznych objawów BSE oraz po wystąpieniu objawów, lub przed stwierdzeniem wyniku dodatniego w kierunku BSE
  - 4) wypełnia protokół dochodzenia „pasze-BSE” stanowiący załącznik Nr 8 do Instrukcji, ustalając rodzaj oraz pochodzenie pasz stosowanych w gospodarstwie(-twach), w którym (-ch) przebywało chore zwierzę, w tym sprawdza prowadzoną i gromadzoną przez posiadacza dokumentację w tym zakresie oraz czy kiedykolwiek w tym gospodarstwie (-ach) zostało stwierdzone stosowanie mączki mięsno-kostnej do żywienia zwierząt,
  - 5) ustala obrót potencjalnie skażonymi paszami do- i z- gospodarstwa(-tw), w którym(-ch) przebywało chore zwierzę,
  - 6) ustala możliwe źródło zachorowania⁸,
  - 7) w drodze decyzji administracyjnej nakazuje oczyszczenie i odkażenie gospodarstwa,

---

⁸ Punkty 4 – 6 odnoszą się do ustalenia prawdopodobnych dróg i sposobów przenoszenia się czynnika zakaźnego do i z gospodarstwa.

- 8) blokuje stado oraz niezwłocznie informuje Powiatowe Biuro Agencji Restrukturyzacji Modernizacji Rolnictwa o wystąpieniu choroby zakaźnej oraz zablokowaniu przemieszczeń zwierząt dla tego stada w bazie danych SIRZ,
- 9) informuje o stwierdzeniu BSE i podjętych czynnościach sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii, który niezwłocznie przekazuje otrzymane informacje Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

UWAGA 8

Kohorta – grupa bydła, która obejmuje: zwierzęta urodzone w tym samym stadzie co sztuka z wynikiem dodatnim w kierunku BSE, w okresie 12 miesięcy przed i 12 miesięcy po jej urodzeniu oraz bydło, które w jakimkolwiek czasie podczas pierwszego roku swojego życia było utrzymywane razem ze zwierzęciem z wynikiem dodatnim w kierunku BSE w ciągu pierwszego roku jego życia.

Wszystkie zabite zwierzęta z kohorty, oraz ewentualnie z gospodarstwa podlegają badaniu w kierunku BSE niezależnie od wieku. Jediną sytuacją, kiedy można odstąpić od badania są ograniczenia anatomiczne, związane z wielkością otworu wielkiego (łac. foramen magnum) u bardzo młodych zwierząt.

Jeżeli w wyniku podjętych czynności powiatowy lekarz weterynarii ustalił, że istniała możliwość transmisji choroby do innych gospodarstw, w stosunku do nich podejmuje analogiczne kroki.

W przypadku ustalenia, że ryzyko przeniesienia czynnika zakaźnego dotyczyło gospodarstw położonych w innych powiatach, niezwłocznie powiadamia o poczynionych ustaleniach właściwych powiatowych lekarzy weterynarii.

Istnieje możliwość odstąpienia od zabijania kohorty w przypadku, gdy możliwe jest udowodnienie ponad wszelką wątpliwość, że zwierzęta w kohorcie nie miały dostępu, ani nie spożywały tej samej paszy, co sztuka, u której stwierdzono BSE.

Powiatowy lekarz weterynarii może podjąć decyzję o odstąpieniu od decyzji nakazującej zabicie zwierząt należących do kohorty do końca życia produkcyjnego tych zwierząt, pod warunkiem, że:

- 1) są to buhaje stale utrzymywane w stacji hodowli i unasienniania zwierząt oraz
- 2) ich zwłoki zostaną po śmierci zaliczone do materiału kategorii I oraz zniszczone w zakładzie utylizacyjnym.

Powiatowy lekarz weterynarii, po przeprowadzeniu wyczerpującej analizy ryzyka, może wystąpić z wnioskiem do Głównego Lekarza Weterynarii dotyczącym

możliwości odstąpienia od zabicia zwierząt należących do kohorty do końca życia produkcyjnych zwierząt. W takiej sytuacji, Główny Lekarz Weterynarii zwraca się do Komisji Europejskiej z wnioskiem o przyznanie stosownego odstępstwa.

2. MONITORING BSE U BYDŁA PODDAWANEGO UBOJOWI W CELU SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI.

Procedurę ilustruje **Załącznik Nr 2** – Schemat postępowania w rzeźni.

Grupy objęte poubojowym obowiązkowym badaniem w kierunku BSE:

- bydło powyżej 72 miesiąca życia (zgodnie z weryfikacją wieku):
  - poddane normalnemu ubojowi w rzeźni,
  - przeznaczone do uboju z powodu zwalczania choroby przenoszącej się na człowieka lub zwierzęta, ale nie wykazujące objawów klinicznych tej choroby.
  - poddane ubojowi w związku z podejrzeniem stosowania u niego substancji, wpływających na jakość zdrowotną mięsa.
- bydło powyżej 48 miesiąca życia:
  - poddane ubojowi z konieczności poza rzeźnią - patrz uwaga 1,
  - wykazujące nietypowe objawy w trakcie badania przedubojowego, w tym zwierzęta, które doznały urazów w czasie transportu lub w rzeźni, np. złamań, wpływających na ich ogólny stan (dawny ubój z konieczności w rzeźni) – patrz uwaga 2,
  - przeznaczone do uboju z powodu zwalczania choroby przenoszącej się na człowieka lub zwierzęta i wykazujące objawy kliniczne tej choroby – dawny ubój sanitarny - patrz uwaga 3.

W związku z obowiązkiem przeprowadzania badania w kierunku BSE, całe sztuki tj. tusze oraz jadalne i niejadalne części pochodzące ze zwierząt należących do wyżej wymienionych grup, pozostają pod urzędowym nadzorem weterynaryjnym do chwili otrzymania wyniku badania laboratoryjnego w kierunku BSE chyba, że zostały wcześniej zniszczone zgodnie z wymaganiami procedury przewidzianej w odrębnych przepisach⁹.

UWAGA 1

Ubój z konieczności poza rzeźnią (zgodnie z załącznikiem III sekcja I rozdział VI rozporządzenia (WE) nr 853/2004)

Dla zwierząt ubitych z konieczności poza rzeźnią, których badanie przedubojowe wykonał lekarz weterynarii nakazujący ubój i zaopatrujący tuszę zwierzęcia w pisemne poświadczenie o tym fakcie, dalsze etapy postępowania z

---

⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1069/2009 oraz 854/2004

tuszą są analogiczne do procedury normalnego uboju z pominięciem elementu badania przedubojowego w rzeźni (linia przerywana na schemacie w **Załączniku Nr 2**).

W przypadku, gdy do urazu (złamania) doszło przed transportem lub w trakcie załadunku, wówczas takie zwierzę podlega obowiązkowemu badaniu w kierunku BSE w wieku powyżej 48 miesiąca życia. W odniesieniu do takich zwierząt zastosowanie powinny mieć przepisy dotyczące uboju z konieczności poza rzeźnią.

UWAGA 2

Ubój zwierząt, wykazujących nietypowe objawy w trakcie badania przedubojowego, w tym zwierząt, które doznały urazów w trakcie transportu lub w rzeźni (dawny ubój z konieczności w rzeźni – tj. ubój niezwiązany z chorobą zakaźną przeprowadzany w następstwie wypadku lub nagłego zagrożenia życia)

Dla sztuk wykazujących nietypowe objawy w trakcie badania przedubojowego, w tym zwierząt, które doznały urazów, złamań w czasie transportu, wyładunku lub w rzeźni, postępowanie ubojowe powinno się odbywać zgodnie z procedurą własną zakładu. Ubój powinien się odbywać z zachowaniem zasad dobrostanu, w miarę możliwości na początku cyklu ubojowego, by skrócić cierpienia zwierzęcia. Takie zwierzęta podlegają badaniu w kierunku BSE w wieku powyżej 48 miesiąca życia.

W przypadku, kiedy z różnych przyczyn zwierzę nie zostało poddane ubojowi z konieczności, ale przywiezione do rzeźni, powyższą procedurę stosuje się odpowiednio. W takim przypadku, należy podjąć czynności mające na celu wyjaśnienie, czy nie został naruszony dobrostan zwierzęcia.

UWAGA 3

Ubój zwierząt z objawami choroby (dawny ubój sanitarny)

Ubój zwierząt chorych i wykazujących objawy tej choroby odbywa się zgodnie z procedurami przyjętymi w rzeźni, przeważnie ma on miejsce po zakończeniu całego cyklu uboju zwierząt uznanych w badaniu przedubojowym za zdatne do uboju bez ograniczeń. Takie zwierzęta podlegają badaniu w kierunku BSE w wieku powyżej 48 miesiąca życia.

UWAGA 4 – magazyn żywca:

W momencie przyjęcia zwierząt w magazynie żywca, zaleca się grupowanie bydła ze względu na wiek, w celu ułatwienia identyfikacji zwierząt pod kątem pobierania próbek do badania w kierunku BSE na etapie badania poubojowego oraz w celu zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia krzyżowego tusz i mięsa przez materiał szczególnego ryzyka, jak również ułatwienia jego segregacji.

Określenie wieku jest przeprowadzane na podstawie towarzyszących zwierzętom dokumentów (paszport) oraz stanu uzębienia.

UWAGA 5:

Jeżeli w trakcie weryfikacji wieku, tj. kontroli uzębienia, wystąpią różnice pomiędzy wiekiem wykazanym w dokumencie identyfikacyjnym bydła (paszporcie), a uzębieniem, wówczas należy takie zwierzę przyporządkować według danych wskazujących starszy wiek i jeśli zwierzę kwalifikuje się do badania w kierunku BSE, należy bezwzględnie pobrać próbki do badań.

Urzędowy lekarz weterynarii powinien poinformować o rozbieżności powiatowego lekarza weterynarii oraz odnotować fakt tej rozbieżności w następujących dokumentach:

- uwagach w dzienniku badania przedubojowego,
- w paszporcie zwierzęcia, przed jego przekazaniem do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- w protokole pobrania próbek.

Padnięcie zwierzęcia w magazynie żywca

W przypadku padnięcia zwierzęcia w magazynie żywca bez poprzedzających objawów klinicznych nasuwających podejrzenie BSE, urzędowy lekarz weterynarii sprawujący nadzór nad rzeźnią, powinien niezwłocznie poinformować o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii (PLW1). Dalsze postępowanie zostało szczegółowo opisane w pkt 3 Instrukcji – monitoring BSE u bydła innego, niż poddawane ubojowi w celu spożycia przez ludzi. W przypadku, gdy padła sztuka była w wieku powyżej 48 miesięcy, wówczas PLW2 nadzoruje pobranie próbek w kierunku BSE w zakładzie utylizacyjnym lub pośrednim.

UWAGA 6 - POSTĘPOWANIE PO UBOJU:

W związku z obowiązkiem przeprowadzania badań w kierunku BSE w ramach badania poubojowego, tusze oraz wszystkie części pochodzące ze zwierząt tj. uboczne jadalne surowce rzeźne oraz uboczne niejadalne surowce rzeźne, podlegających badaniu w kierunku BSE, są przechowywane w oddzielnej chłodni przeznaczonej do przechowywania produktów pochodzenia zwierzęcego pod nadzorem urzędowego lekarza weterynarii do chwili otrzymania wyniku badania laboratoryjnego w kierunku BSE chyba, że zostały wcześniej zniszczone zgodnie z wymaganiami procedury przewidzianej w odrębnych przepisach¹⁰. Obowiązuje zaplombowanie drzwi chłodni, a plomba może być zdjęta jedynie przez urzędowego lekarza weterynarii.

---

¹⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1069/2009 oraz 854/2004

Badanie przedubojowe.

1. Każda sztuka bydła przeznaczonego do uboju podlega badaniu przedubojowemu.
2. W przypadku stwierdzenia objawów wskazujących na podejrzenie wystąpienia BSE, podejrzana sztuka kierowana jest do wydzielonego miejsca, gdzie następuje jej obserwacja do momentu zakończenia uboju zwierząt zdrowych.
3. W przypadku, gdy objawy nasuwające podejrzenie BSE ustępują, zwierzę, po przejściu szczegółowego badania przedubojowego z zadowalającym wynikiem, może zostać poddane ubojowi, jednak podlega badaniu w kierunku BSE w wieku powyżej 48 miesiąca życia.
4. Jeżeli objawy nasuwające podejrzenie BSE nie ustępują do czasu zakończenia procesu ubojowego zwierząt zdrowych, podejrzana sztuka podlega zabiciu na terenie rzeźni oddzielnie od pozostałych, w sposób zapobiegający ewentualnemu zanieczyszczeniu krzyżowemu. W takim przypadku pobranie próbek do badania w kierunku BSE następuje niezależnie od wieku zwierzęcia.

UWAGA 7:

W opisanym wyżej przypadku, z próbką należy postąpić, jak w przypadku przyżyciowego podejrzenia BSE – próbkę do badania można wysłać do ZHW wykonującego badanie w kierunku BSE⁷.

Jednak ze względów praktycznych wskazany jest, aby laboratorium to dysponowało także możliwością wykonania badań metodami potwierdzającymi. W takiej sytuacji miejscem przesłania próbki może być KLR. Takie rozwiązanie pozwala na zaoszczędzenie czasu potrzebnego na przesłanie próbki do badań potwierdzających w przypadku wyniku dodatniego lub wątpliwego.

Wysłanej próbce powinien towarzyszyć dokument: *Protokół pobrania / pismo przewodnie dla próbek do badania w kierunku BSE*, którego wzór zawiera **Załącznik Nr 5**.

UWAGA 8:

Występujące objawy chorobowe mogą mieć tło metaboliczne, zakaźne lub być związane ze stresem przedubojowym. O pobraniu dodatkowych próbek w celu wykonania innych badań decyduje powiatowy lekarz weterynarii stosownie do okoliczności. Jednakże czynności powiatowego lekarza weterynarii powinny mieć na celu wykluczenie pozostałych chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania.

5. Zwłoki zabitego zwierzęcia jako materiał kategorii I należy wysłać do właściwego dla tej kategorii zakładu utylizacyjnego.
6. Dalsze postępowanie jest analogiczne do procedury opisanej dla przypadku podejrzenia w gospodarstwie od pkt. 2.6.

Badanie szybkimi testami w kierunku BSE jako element badania poubojowego

1. Próbki do badania w kierunku BSE są pobierane przez urzędowego lekarza weterynarii w ramach badania poubojowego.
2. Powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje przesłanie próbek do pracowni diagnostyki BSE wykonującej badania z użyciem szybkich testów.
3. W zależności od wyniku badania szybkim testem:
  - 3.1. w przypadku uzyskania **ujemnego** wyniku badania w kierunku BSE, zajęte tusze ubitych zwierząt, oczekujące na wynik badania w kierunku BSE, zostają zwolnione przez urzędowego lekarza weterynarii, który umieszcza na tych tuszach znak jakości zdrowotnej, uznając je tym samym za zdatne do spożycia oraz dopuszczając je do obrotu - koniec procedury;
  - 3.2. w przypadku uzyskania **dodatniego** wyniku badania **szybkimi testami**, próbka podlega badaniom potwierdzającym wykonywanym przez KLR, a powiatowy lekarz weterynarii podejmuje dalsze działania:
    - zatrzymuje całą tuszę oraz wszystkie części pochodzące z tej tuszy, u której uzyskano dodatni wynik w kierunku BSE,
    - zatrzymuje jedną tuszę zwierzęcia poddanego ubojowi bezpośrednio przed zwierzęciem z wynikiem dodatnim oraz dwie tusze zwierząt ubitych po zwierzęciu z wynikiem dodatnim,

- zwalnia pozostałe sztuki, które w szybkim teście uzyskały wynik ujemny, na podstawie towarzyszącej zwierzęciu dokumentacji oraz danych dostępnych w bazie danych SIRZ, ustala miejsce pochodzenia zwierzęcia z wynikiem dodatnim,
- informację o wyniku **dodatnim**, i w związku z tym, podejrzeniu wystąpienia BSE, przekazuje wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii, który niezwłocznie powiadamia o wyniku oraz podjętych czynnościach Głównego Lekarza Weterynarii.

Jeśli zwierzę pochodziło z gospodarstwa znajdującego się na terenie innego powiatu, powiatowy lekarz weterynarii o otrzymanym dodatnim wyniku badania w kierunku BSE niezwłocznie informuje właściwych dla gospodarstwa pochodzenia zwierzęcia powiatowego i wojewódzkiego lekarza weterynarii, który niezwłocznie powiadamia o wyniku oraz podjętych czynnościach Głównego Lekarza Weterynarii.

PLW1 podejmuje czynności opisane w ust. 1.4.2., z wyłączeniem pkt 3 tiret pierwszej) w części 1-Podejrzenie przyżyciowe BSE u zwierzęcia w gospodarstwie. O podjętych działaniach informuje powiatowego i wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego dla lokalizacji rzeźni.

8. W przypadku uzyskania **ujemnego** wyniku badań **potwierdzających**:

- 8.1. powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca położenia rzeźni, uchyla podejrzenie – **koniec procedury**, a w szczególności:
  - zatrzymane tusze zostają zwolnione i dopuszczone do obrotu.
  - powiadamia o tym fakcie wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego dla położenia rzeźni.
- 8.2. powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca położenia gospodarstwa, uchyla podejrzenie – **koniec procedury**, a w szczególności:
  - w drodze decyzji administracyjnej uchyla nakazy i zakazy nałożone decyzją wydaną w związku z podejrzeniem choroby,
  - powiadamia o tym fakcie wojewódzkiego lekarza weterynarii i sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii oraz ,
  - odblokowuje oraz niezwłocznie informuje Powiatowe Biuro Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o uchyleniu podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej oraz odblokowaniu przemieszczeń zwierząt dla tego gospodarstwa w bazie danych SIRZ.

Wojewódzki lekarz weterynarii po otrzymaniu od powiatowego lekarza weterynarii informacji o uchyleniu podejrzenia BSE, niezwłocznie powiadamia o tym Głównego Lekarza Weterynarii.

9. W przypadku uzyskania **dodatniego** wyniku badań potwierdzających BSE, należy podjąć kolejne czynności.

9.1. Powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca położenia rzeźni:

- a) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej zniszczenie pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii zatrzymanych tusz oraz wszystkich pochodzących z tego zwierzęcia elementów, jak również zatrzymanych tusz i elementów pochodzących od sztuki poprzedzającej i dwóch sztuk następujących po sztuce, u której stwierdzono BSE, według procedury przewidzianej dla materiału kategorii I. W odniesieniu do zniszczonych tusz należy sporządzić protokół zniszczenia.
- b) informację o potwierdzeniu wyniku dodatniego, powiatowy lekarz weterynarii, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, przesyła do wiadomości Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

9.2. PLW1 podejmuje działania opisane w ust. 1.6.6.2. w części 1 - Podejrzenie przyżyciowe BSE u zwierzęcia w gospodarstwie.

Jeżeli w wyniku podjętych czynności powiatowy lekarz weterynarii ustalił, że istniała możliwość transmisji choroby do innych gospodarstw, w stosunku do nich podejmuje działania opisane w ust. 1.6.6.2. w części 1 - Podejrzenie przyżyciowe BSE u zwierzęcia w gospodarstwie.

W przypadku ustalenia, że ryzyko przeniesienia czynnika zakaźnego dotyczyło gospodarstw położonych w innych powiatach, niezwłocznie powiadamia o poczynionych ustaleniach właściwych miejscowo powiatowych lekarzy weterynarii.

UWAGA 9:

Próbki pobrane od sztuk poddanych ubojowi powinny być wykazywane w sprawozdaniach miesięcznych przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca położenia rzeźni.

3. MONITORING BSE U BYDŁA INNEGO NIŻ POKŁADANE UBOJOWI W CELU SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI.

Procedurę postępowania dotyczącą padłego bydła ilustruje schemat stanowiący **Załącznik Nr 3.**

Obowiązkowemu badaniu w kierunku BSE podlega **bydło padłe lub zabite w wieku powyżej 48 miesięcy życia**, z wyjątkiem bydła zabitego w ramach zwalczania epidemii chorób zakaźnych zwierząt z dawnej Listy A OIE (wymienionych w pkt 1-15 załącznika nr 2 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt).

1. Po otrzymaniu zgłoszenia o padnięciu od posiadacza zwierzęcia, powiatowy lekarz weterynarii (PLW1) odnotowuje ten przypadek w *Rejestrze zgłoszeń padłego bydła*, którego wzór stanowi **Załącznik Nr 7**.

W oparciu o dane z Rejestru zgłoszeń padłego bydła, PLW1 wypełnia skierowanie sztuki padłej do ZU, którego wzór został określony w **Załączniku Nr 6**.

2. Postępowanie PLW1 zależy od tego gdzie znajdują się zwłoki padłego zwierzęcia.
  - 3.1. Jeżeli zwłoki zostały już zabrane do zakładu utylizacyjnego lub pośredniego, PLW1 powiadamia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii właściwego do nadzoru nad tym zakładem (PLW2), obligując go tym samym do zapewnienia pobrania próbek do badań w kierunku BSE od tej sztuki.
  - 3.2. Pobrane próbki PLW2 wysyła do ZHW wykonującego badania **szybkimi testami** wraz z pismem przewodnim, którego wzór zawiera **Załącznik Nr 5**. W przypadku, gdy w powiatowym inspektoracie weterynarii został wprowadzony system informatyczny służący do rejestracji próbek, wówczas PLW wprowadza dane do systemu, bez konieczności wypełniania pisma przewodniego w formie papierowej.

UWAGA 1:

W przypadku powzięcia informacji o padnięciu sztuki z innego źródła (zakład utylizacyjny, zakład pośredni, PLW2, ZHW), powiatowy lekarz weterynarii powinien podjąć działania w stosunku do posiadacza zwierzęcia, który nie dopełnił obowiązku zgłoszenia przypadku padnięcia, zgodnie z art. 42 ust. 1a ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

PLW2:

- prowadzi rejestr dostarczonych zwłok bydła rejestrując oddzielnie sztuki pochodzące z własnego oraz innych powiatów,

- nadzoruje pobieranie i przesyłanie próbek do badania w kierunku BSE wraz ze sporządzeniem stosownej dokumentacji towarzyszącej
- nadzoruje przesłanie zwłok z zakładu pośredniego do zakładu utylizacyjnego kategorii I lub utylizację zwłok oraz wysyłanie uzyskanej z nich mączki i tłuszczu do spalania (wraz z gromadzeniem stosownej dokumentacji potwierdzającej),
- o fakcie niepobrania lub pobrania oraz miejscu przesłania próbki do badania informuje niezwłocznie powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca padnięcia bydła – PLW1. Dla celów przejrzystości dokumentacji zaleca się przesłanie faxem kopii *Protokołu pobrania / pismo przewodnie dla próbek do badania w kierunku BSE* wg wzoru **Załącznika Nr 5** lub **Załącznika Nr 6**.

UWAGA 2:

Dopuszczalne jest pobieranie próbek od bydła do badań w gospodarstwie pochodzenia zwierząt lub innych miejscach wskazanych przez PLW1 wyłącznie w szczególnych przypadkach, np. w okresie letnim, gdy następuje szybki rozkład zwłok. W takiej sytuacji PLW1 zapewnia odpowiednie warunki zagospodarowania materiału szczególnego ryzyka (SRM).

Jednakże, co do zasady próbki do badań w kierunku BSE powinny być pobrane w zakładzie utylizacyjnym lub pośrednim tak szybko, jak to możliwe.

Niezależnie od stanu obexu, próbka powinna być bezwzględnie pobrana i przesłana do badań w kierunku BSE.

Jeżeli próbka od padłej sztuki bydła dotrze do ZHW w stanie autolizy, a tym samym w ocenie laboratorium wykonanie badania szybkim testem nie będzie możliwe, pracownia przesyła próbkę do KLR celem wykonania badań materiału wątpliwego inną metodą.

5. W zależności od wyniku badania szybkimi testami:
  - 5.1. W przypadku otrzymania ujemnego wyniku badania, PLW1 odnotowuje ten fakt w prowadzonej dokumentacji – koniec procedury.
  - 5.2. W przypadku otrzymania dodatniego lub wątpliwego wyniku badania w kierunku BSE, próbka podlega badaniom **potwierdzającym** wykonywanym przez KLR, a powiatowy lekarz weterynarii podejmuje dalsze działania.

6. Powiatowy lekarz weterynarii stosuje odpowiednio pkt 8-9 części PODEJRZENIE U BYDŁA PODDAWANEGO UBOJOWI W CELU SPOŻYCIA PRZEZ CZŁOWIEKA – **Badanie poubojowe**, z wykluczeniem pkt 9.1. lit. a.

UWAGA 3:

Zapisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do zwierząt zabitych.

ZAKOŃCZENIE POSTĘPOWANIA

Po zakończeniu postępowania administracyjnego związanego z wygaszeniem ogniska BSE, należy zawsze zgłosić do Powiatowego Biura ARiMR informację o odblokowaniu możliwości przemieszczeń zwierząt do oraz ze stada.

Dodatkowo, PLW1 informuje sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii o wygaszeniu ogniska BSE. Wojewódzki lekarz weterynarii niezwłocznie przekazuje otrzymaną informację Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

VII. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Próbki pobrane od sztuk poddanych ubojowi powinny być wykazywane w sprawozdaniach miesięcznych przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla miejsca usytuowania rzeźni.

Próbki pobrane od sztuk padłych powinny być wykazywane w sprawozdaniach miesięcznych przez powiatowego lekarza weterynarii (PLW1) właściwego dla miejsca padnięcia zwierząt.

Próbki pobrane od sztuk zabitych powinny być wykazywane w sprawozdaniach miesięcznych przez powiatowego lekarza weterynarii (PLW1) właściwego dla miejsca pochodzenia zwierząt.

Obowiązuje sprawozdawczość miesięczna zgodnie ze wzorem tabeli dotyczącej sprawozdania z liczby próbek pobranych od bydła zbadanych w kierunku BSE. Wypełnione tabele zbiorcze otrzymane z powiatowych inspektoratów weterynarii, wojewódzcy lekarze weterynarii przesyłają do Głównego Inspektoratu Weterynarii do ostatniego dnia miesiąca następującego po miesiącu sprawozdawczym. Należy dopilnować, aby do czasu sporządzania sprawozdania miesięcznego, były znane wszystkie wyniki próbek pobranych do badania w kierunku BSE.

VIII. POSTANOWIENIA OGÓLNE I KOŃCOWE.

1. Wykaz laboratoriów urzędowych wyznaczonych do wykonywania badań BSE szybkimi testami, do których należy przysyłać próbki do badań pobrane w rzeźni, zakładzie utylizacyjnym lub pośrednim oraz informacja o przyporządkowaniu poszczególnych województw do powyższych laboratoriów dostępna jest na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii http://www.wetgiw.gov.pl/index.php?action=art&a_id=4389
2. Zakład higieny weterynaryjnej niezwłocznie powiadamia o dodatnich wynikach badań Głównego Lekarza Weterynarii oraz wojewódzkich i powiatowych lekarzy weterynarii właściwych dla miejsc pobrania próbek, miejsc pochodzenia zwierząt badanych oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego dla lokalizacji laboratorium.
3. W przypadku konieczności przeprowadzenia badań również w kierunku wścieklizny, głowę zabitego zwierzęcia należy dostarczyć do najbliższego zakładu higieny weterynaryjnej, w celu przeprowadzenia stosownych badań, a następnie po wykluczeniu wścieklizny, przesłania odpowiednio pobranych próbek do właściwego laboratorium diagnostyki BSE.
4. Jeśli w przewidywanym terminie zwierzę (żywe lub padłe) nie dotrze do zakładu utylizacyjnego lub pośredniego, powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca wysyłki zwierzęcia podejmuje czynności mające na celu ustalenie przyczyny niedotarcia zwierzęcia oraz powiadamia o tym fakcie wojewódzkiego lekarza weterynarii.
5. Wojewódzki Lekarz Weterynarii właściwy dla ZHW organizuje transport i dostarczenie próbki od sztuki, u której stwierdzono wynik dodatni w ZHW do badań potwierdzających w KLR.
6. Każdy potwierdzony przypadek BSE (wynik dodatni) może być podany do publicznej wiadomości wyłącznie przez Głównego Lekarza Weterynarii, odpowiedzialnego za politykę medialną w tym zakresie.
7. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17 poz. 107), dokumentacja dotycząca postępowania w potwierdzonych i podejrzewanych przypadkach BSE, w tym dokumentacja badań laboratoryjnych prowadzonych w przedmiotowym zakresie musi być przechowywana w powiatowych inspektoratach weterynarii przez 25 lat,

natomiast w wojewódzkich inspektoratach weterynarii oraz w Głównym Inspektoracie Weterynarii przez 7 lat.

8. Traci moc Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWz.VI.401/BSE-60/05 z dnia 31 sierpnia 2005r. w sprawie postępowania przy zgłaszaniu i zwalczaniu gąbczastej encefalopatii bydła – BSE.
9. Niniejsza Instrukcja wchodzi w życie z dniem podpisania.

IX. WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik Nr 1 – Schemat postępowania przy podejrzeniu przyżyciowym

Załącznik Nr 2 – Schemat postępowania w rzeźni

Załącznik Nr 3 – Schemat postępowania w przypadku bydła padłego

Załącznik Nr 4 – Pismo przewodnie – powiadomienie o transporcie do utylizacji żywego zwierzęcia podejrzanego o BSE

Załącznik Nr 5 – Protokół pobrania / Pismo przewodnie dla próbek do badania w kierunku BSE

Załącznik Nr 6 – Skierowanie sztuki padłej do ZU

Załącznik Nr 7 – Rejestr zgłoszeń padłego bydła

Załącznik Nr 8 – Protokół dochodzenia „pasze – BSE” w przypadku wystąpienia w gospodarstwie BSE

GŁÓWNY LEKARZ WETERYNARII

Jonusz Żwiżczek

.....
(podpis Głównego Lekarza Weterynarii)

Data: 30 listopad 2011 r.